

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง " วิถีชีวิตประจำวัน ที่แสดงออกทางวาทกรรม ในละครวิทยุคณะ " เกศทิพย์" พ.ศ. 2536 " นี้ ได้นำแนวคิดและทฤษฎีที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ ในการช่วยอธิบายปัญหาของการวิจัย ที่เกี่ยวกับการวิเคราะห์เนื้อหา ที่แสดงออกทางวาทกรรม และกลวิธีการสร้างสรรค์ของผู้ส่งสาร เพื่อให้ทราบถึงวิธีการนำเสนอ โดยใช้แนวคิดและทฤษฎี ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเรื่องลักษณะโครงสร้างและเนื้อหาของละครวิทยุ

แนวคิดเรื่องลักษณะโครงสร้างและเนื้อหาของละครวิทยุ ได้นำมาจากข้อมูลทางวิชาการ และความรู้จากผู้ที่มีประสบการณ์ในวงการละครวิทยุ ที่สามารถช่วยอธิบายได้ถึงลักษณะโครงสร้าง และเนื้อหาของละครวิทยุ ที่เป็นที่ยอมรับของผู้ฟัง หรือสามารถสร้างอิทธิพลทางด้านความพึงพอใจให้แก่ผู้รับสาร ให้มีการติดตามรับฟังละครวิทยุอย่างต่อเนื่อง จนละครวิทยุนั้น กลายเป็นละครประจำวัน ทางสื่อวิทยุกระจายเสียง

ชัยวิชิต อติศัพท์ ได้กล่าวถึงแนวทางการสร้างสรรค์เรื่องราว สำหรับละครวิทยุ โดยการคำนึงถึงกลุ่มผู้ฟังเป้าหมาย หรือเพื่อให้ละครวิทยุเป็นที่ยอมรับของผู้ฟังไว้ว่า ถ้าสร้างละครวิทยุเพื่อการค้า กลุ่มผู้ฟังต้องไม่ใช่คนที่ป็นรัฐมนตรี คนที่เป็นปลัดกระทรวง คนที่เป็นข้าราชการอย่างไร หรือนักธุรกิจต่างๆไป แต่กลุ่มผู้ฟังย่อมหมายถึงคนที่อยู่บ้าน ไม่ได้ออกไปทำงานที่ไหน ตลอดจนถึงผู้ที่อยู่ในชนบท ซึ่งอาจจะหมายถึง คนหนุ่มสาวต่างๆไป รวมทั้งคนสูงอายุบางคน ทั้งนี้เพื่อขายสินค้าจำพวกสารพัดยา สารพัดเครื่องสำอาง ที่คนอีกระดับหนึ่งเขาไม่ใช้กัน เรื่องที่เลือกมาแสดง ก็ต้องเป็นเรื่องสารพัดรส มีทั้งโศกเศร้า รัชชา อัจฉาตา ร้อน การประทะคารมกัน อย่างเผ็ดมัน พระเอกเก่งกล้าราวกับเทวดา จิตลึงมาเกิด นางเอกทั้งสวยทั้งซน ปากจัดในบาง

โอกาส และถูกกลั่นแกล้งเสียจน ไม่เป็นอันทำมาหากิน แล้วจบลงด้วยพระเอกนางเอกแต่งงานกัน เป็นต้น...

เรื่องสารพัดรส ที่มีเป็นที่นิยมของกลุ่มผู้ฟังละครวิทยุ ดังที่กล่าวมาข้างต้น หมายถึง เรื่องที่แสดงถึงความขัดแย้งระหว่างตัวละครด้วยเรื่องราวต่างๆ ที่เป็นเรื่องราวที่ใกล้ตัวของผู้ฟัง เพราะสามารถรับรู้ได้โดยง่าย ไม่ต้องเสียเวลาขบคิดจนเสียอรรถรสในการรับฟัง ดังนั้น ลักษณะของเนื้อหา จึงมักเป็นเรื่องที่ผู้ฟังมักจะพบเห็นในชีวิตประจำวัน เป็นภาพลักษณ์ทางสังคมไทย ที่ผู้ฟังคุ้นเคย เช่น การแสดงความยินดีในโอกาสต่างๆ ด้วยงานเลี้ยง เป็นต้น ดังนั้นเนื้อหาของละครวิทยุ ที่เป็นละครชีวิตประจำวันโดยทั่วไป จึงมักมีแนวทาง และลักษณะของการดำเนินเนื้อหาที่คล้ายคลึงกัน แต่ผู้ผลิตพยายามเสริมบทรอง (SUB PLOT) เพื่อสร้างเสริมอรรถรสของเนื้อหาให้สนุกสนานมากยิ่งขึ้น ดังที่ อุลลวรรณ ปิตพัฒนะโพษิต ได้กล่าวถึงลักษณะเนื้อหาของละครวิทยุที่คล้ายคลึงกันนี้ว่า.... จากลักษณะเนื้อหา ที่กล่าวมาทั้งหมด โดยแบ่งออกตามประเภทเรื่องลำดับตามปริมาณที่ออกกระจายเสียงตามสถานีวิทยุต่างๆแล้ว จะพบว่าส่วนใหญ่เนื้อเรื่องค่อนข้างซ้ำซากๆ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการสนองความต้องการของผู้ฟังส่วนใหญ่ที่อยู่ที่บ้าน มักจะสนใจแต่เรื่องใกล้ตัว สิ่งที่มีอิทธิพลมากอีกประการหนึ่งก็คือ เพื่อการค้า ดึงดูดความสนใจของผู้ฟัง และเพื่อผู้อุปถัมภ์รายการด้วย.....

จากการสัมภาษณ์ คุณรัฐสันต์ ศรีวิริยาภรณ์ ที่มีประสบการณ์ในการสร้าง PLOT ละครวิทยุมากกว่า 15 ปี ได้เล่าประสบการณ์การสร้างเค้าโครงเรื่อง ที่เป็นที่นิยมของผู้ฟังละครวิทยุว่า.... ส่วนใหญ่มักเป็นเรื่องเกี่ยวกับครอบครัว พระเอกนางเอก มักมาจากจุดที่ยังไม่รู้จักกัน แต่จะปูเรื่องมาจากเหตุการณ์แบบ FAMILY ซึ่งจะเห็นว่า PLOT มันดูซ้ำซากชอกชกลเหมือนกัน... เรื่องสังคมในครอบครัวนี้คนจะสนใจฟังมากกว่า เพราะคนที่ฟังละครวิทยุจริงๆ มันจะใกล้ตัวมากกว่า พวกพ่อค้า แม่ค้า คนขับสิบล้อ หม่อมโรงงาน สาวโรงงาน จะพบว่าถ้าเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับชีวิตคนเหล่านี้ แล้วสร้างความเพื่อฝันให้เป็นจุดที่สูงกว่านั้น คือคนฟังเขามีความหวังว่า วันหนึ่ง ฉันอาจเป็นพระเอก นางเอก ที่ร่ำรวยขึ้นมา มีฐานะดีขึ้นมา...

สำหรับแนวทางการดำเนินเรื่องที่เป็นที่นิยมของผู้ฟัง ที่เป็นโครงสร้างหลักในการดำเนินเรื่องของวิทยุเพื่อการค้านั้น ผู้สร้าง PLOT จะยึดถือแนวทางการดำเนินเรื่องที่ชวนให้ติดตามรับฟัง ด้วยเทคนิคการสร้างปมปัญหา

แก้ว อัจฉริยะกุล ได้กล่าวถึงวิธีการสร้าง PLOT เรื่องละครวิทยุ ที่สามารถดึงดูดความสนใจในการติดตามรับฟังไว้ว่า สิ่งแรกที่พึงกระทำ เมื่อเราเริ่มจะประพันธ์นิยายหรือละคร คือคิดให้รอบคอบถึงการขัดแย้งในเค้าโครงเรื่อง บางครั้งอาจมีการขัดแย้งเกิดขึ้นซ้ำกันไปในเนื้อเรื่องเดียวกันก็ได้.... ข้อสำคัญ เมื่อเราวาดโครงเรื่องขึ้น จงจำไว้ว่าผู้ฟังจะต้องมีความเข้าใจในปัญหาอย่างแจ่มชัดตลอดเวลา เขาต้องรู้ว่าอะไรกำลังเกิดขึ้น และอะไรจะเกิดขึ้น ฉะนั้นอย่าผูกโครงเรื่องให้ยาวนานจนผู้ฟังต้องล่าบากใจ ที่จะทำความเข้าใจ....

ละครวิทยุ ที่นำเสนอประจำวันในปัจจุบัน สิ่งสำคัญที่เป็นจุดมุ่งหมาย หรือวัตถุประสงค์ในการผลิต ก็คือการผลิตละครวิทยุที่สามารถสร้างความนิยม ความพึงพอใจของผู้รับสาร โดยมีผลที่เชื่อมโยงก็คือ ความพอใจของผู้อุปถัมภ์รายการ ที่เป็นปัจจัยสำคัญทางด้านธุรกิจละครวิทยุ ดังนั้น แม้เนื้อหาที่ผู้ฟังพึงพอใจ จะเป็นเรื่องที่ใกล้ตัว หรือเรื่องชีวิตประจำวัน ที่ผู้ฟังเข้าใจได้ง่าย แต่ผู้ผลิตก็ต้องมีกลวิธีนำเสนอเนื้อหา ที่ดูซ้ำซากจำเจนั้น ให้เป็นที่น่าสนใจติดตามฟัง แม้แต่แนวทางของเนื้อหา แม้จะไม่ถูกใจผู้ส่งสาร แต่ก็ต้องมีการปรับเพื่อให้ถูกใจผู้รับสาร หรือที่เรียกกันว่าผลิตเพื่อเอาใจตลาด

...เรื่องโครงสร้างหลัก ต้องหาแนวโน้มความนิยมจากประชาชนด้วย ว่าชอบแบบไหน แต่โดยส่วนมาก 80 % แล้วเป็นชีวิตครอบครัวส่วนใหญ่ โดยมากเรื่องก็ธรรมดา พระเอกนางเอกนอนกัน ตอนหลังก็เกิดเข้าใจกันดี ถ้าไม่ HAPPY ENDING ตลาดก็ไม่ค่อยรับ แต่ใจผมชอบมาก ชอบจบตามความเป็นจริง มีการพรากจากกัน แยกจากกัน กินใจคนดี..... (วิเชียร นิลิกานนท์, สัมภาษณ์, 7 มกราคม 2537)

กัลยา ทิมพงษ์ ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการสร้าง PLOT และแนวทางการดำเนินเรื่องของละครวิทยุเพื่อการค้า ที่น่าสนใจว่า....ส่วนใหญ่ จะเป็นเรื่องของสังคมครอบครัว ครอบครัว

เป็นหลักใหญ่ เป็นหัวใจของเรื่อง ส่วนอย่างอื่นต้องมาแทรกเข้าไว้ เพื่อให้เดินเรื่องราวยาวไป แล้วคนไม่เบื่อ แล้วดำเนินเรื่องให้มีเหตุผล อย่างสามมีภรรยาอยู่กันเป็นสุข HAPPY ตลอดมันเป็นไปไม่ได้ ชีวิตจริงของคนยังมีลื่นกับพันกระทบกันเลย ก็ต้องสร้างปมปัญหาขัดแย้งกัน ก็มักเป็นเรื่องครอบครัวอีก เรื่องที่จะดำเนินไปด้วยดี ต้องมีการขัดแย้งกันตลอดเวลา ให้มีเนื้อหาออกไป บทละครวิทยุมันต้องมีขัดแย้ง โต้เถียง ถ้าเป็นไปตามกัน มันก็ไม่มีอะไรตื่นเต้นเลย... ปัญหาใหญ่ของเรื่อง คือต้องคิดว่า จะวาง PLOT ขึ้นมาอย่างไร ให้เป็นเรื่องขัดแย้ง ให้คนฟังติดตาม ... ก่อน CLIMAX จะต้องมีปัญหาปลีกย่อย เช่น มีคนเข้ามาเหมือนกับว่าจะมาแย่งนางเอกไป คุณแล้วเหมือนกับจะลงเอยกันไม่ได้... เราจะไม่พยายามเขียนเรื่องที่มีหมักหมมจบป๊อปป๊อปเลย คนฟังจะบอกว่าให้ทิ้งท้ายหน่อย ให้มันทำยังงี้ถึงมาดีกัน จะดีกันม๊อ ดักกันเพราะอะไร ... ส่วนคนที่ร้ายก็ ต้องรับกรรมไป เวลาเขียนต้องนึกถึงศีลธรรมด้วย ไม่ใช่คนร้ายก็อยู่ได้อย่างลอลอยนวล มีความสุข.. เคยเขียนไปหลายเรื่องที่ไม่ HAPPY ENDING ตอนจบก็โดนต่อว่ามา... อย่างเรื่อง "คนละโลก" เขา (ตัวพระเอก) พลาดเพราะเขาค้ายาเสพติด มันฆ่าคนทั้งเรื่อง คนฟังจะชอบน้อยกว่าเรื่องอื่นๆ อย่างเรื่องคนละโลกนี้ ก็อยากจะขอให้นักประพันธ์ ขอให้คนที่บงการตัวจริงได้รับ ผลกรรมด้วย เพราะทางโทรทัศน์พอพระเอกตายจะจบเลย มันห้วนเกินไป คนที่ทำผิดมากกว่า คือคนที่บงการควรได้รับผลกรรมด้วย เช่น มีเสียงรถตำรวจ แล้วก็ถูกจับตัวไปลงโทษ... ทุก PLOT ต้องอิงเรื่องครอบครัว ไม่อย่างนั้นจะไม่เกิดเป็นความผูกพันอะไรกันมากมาย จะสร้างเป็นเรื่องราวลำบาก... (กัลยา ทิมพงษ์, สัมภาษณ์, 8 มกราคม 2537)

จากข้อมูลแหล่งต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปเป็นแนวคิดเรื่องลักษณะ โครงสร้างและเนื้อหาของละครวิทยุ ได้ดังนี้

1. แนวทางสร้างสรรค์เนื้อหา ของผู้ส่งสาร หรือผู้ผลิตละครวิทยุ คำนึงถึงความพึงพอใจ และความนิยมของผู้รับสารเป็นสิ่งสำคัญ หรือที่เรียกว่า ผลิตเพื่อเอาใจตลาด โดยแนวทางดังกล่าว มาจากประสบการณ์ และผลสะท้อนกลับของผู้รับสาร ที่ทำให้รู้ว่า ละครวิทยุที่สามารถสร้างความนิยมจากผู้ฟังได้นั้น ต้องเป็นเรื่องที่ผู้ฟังสามารถฟังแล้วรับรู้ และเข้าใจได้โดยง่าย ดังนั้นเนื้อหาเรื่องราว ต้องเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวผู้ฟัง เป็นเรื่องที่เป็วิถีชีวิตประจำวัน ที่

ผู้ฟังคุ้นเคย เช่น เรื่องที่เกี่ยวกับสังคมครอบครัว เรื่องที่เป็นภาพลักษณ์หรือลักษณะนิสัยโดยทั่วไปของคนไทย เป็นต้น

2. มองจากภาพรวมแล้ว แม้จะเห็นว่า แนวทางของเนื้อหาละครวิทยุ จะมีทิศทางที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน แต่สิ่งที่ทำให้ละครวิทยุแต่ละเรื่องมีธรรมชาติที่แตกต่างก็คือ วิธีการนำเสนอที่จำเป็นต้องใช้ความรู้จากประสบการณ์ของผู้ผลิต ในการนำเสนอเพื่อให้อิทธิพลสร้างพึงพอใจต่อผู้รับสาร แม้แนวทางนั้นจะไม่เป็นที่พึงพอใจของผู้ผลิตก็ตาม

2. แนวคิดเรื่องวาทกรรม (DISCOURSE)

การนำแนวคิดเรื่องวาทกรรม มาเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ ถึงวิธีการสื่อความหมายที่เป็นวิถีชีวิตประจำวัน ในละครวิทยุ นั้น สามารถนำมาวิเคราะห์ ทั้งทางด้าน การสื่อความหมายที่ตัวสาร และวิเคราะห์ที่กลวิธีของผู้ส่งสาร ในการวิเคราะห์วาทกรรมของละครวิทยุ นั้น การวิเคราะห์วาทกรรมเฉพาะด้าน (SPECIFIC DISCOURSE) จะทำให้การวิเคราะห์นั้นรัดกุม และตรงกับประเด็นปัญหามากขึ้น เมื่อผู้วิจัยสามารถ วิเคราะห์เจาะจงที่วาทกรรมของละครวิทยุ ดังนั้นรูปแบบต่างๆที่ใช้ในการวิเคราะห์ เช่น ลักษณะของการใช้ภาษา และการถ่ายทอดความหมายของวาทกรรม ก็จะได้คำตอบที่ตรงกับปัญหาที่ทำการวิจัยมากที่สุด (GUY COOK อ้างถึงใน วิไล สมพันธ์, 2536) ได้กล่าวถึงคำนิยามวาทกรรมเอาไว้ว่า "วาทกรรม คือ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบทกับบริบท (TEXT & CONTEXT) ในลักษณะที่ผู้ร่วมการสื่อสารรับรู้ความหมาย ดังนั้นจุดมุ่งหมายของการวิเคราะห์วาทกรรมคือ การอธิบายหรือพรรณาปรากฏการณ์ที่ต้องการศึกษาโดยทั่วไป และสิ่งสำคัญที่อยู่ในปรากฏการณ์เหล่านี้คือ"

ศิริชัย ศิริภาชะ ได้แยกประเด็นการวิเคราะห์วาทกรรมไว้ในคำบรรยายวิชา 512604 ระเบียบวิธีวิจัยการสื่อสาร คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2535 ซึ่งมีเนื้อหาที่ตรงประเด็น และเป็นประโยชน์สำหรับการวิเคราะห์วาทกรรมของละครวิทยุไว้ว่า...

วาทกรรม (DISCOURSE) คือการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่าง เนื้อหา (TEXT) กับบริบท (CONTEXT) ในลักษณะของการสร้างความหมายให้เกิดขึ้น กิจกรรมที่เกิดขึ้นในแต่ละ

วาทกรรมนั้น คือ ACT OF COMMUNICATION และการวิเคราะห์ TEXT ภายใต้ CONTEXT ที่มีความสัมพันธ์กันในการสร้างความหมายในวาทกรรมนั้นๆ ต้องอยู่ภายใต้บริบท ดังนี้

1. SUBSTANCE รูปวัตถุทางภาษาภาพ (รูปธรรม) ที่เป็นตัวถ่ายทอดเนื้อหา
2. เพลงประกอบ
3. PARA LANGUAGE คือพฤติกรรมที่แนบเนื่องกับภาษา เช่น น้ำเสียงที่สื่อความหมายได้ถึงอารมณ์ต่างๆ
4. SITUATION คือเหตุการณ์ที่ครอบคลุมตัว TEXT โดยขึ้นอยู่กับบริบทของผู้ร่วมวาทกรรม
5. CO-TEXT คือบริบทที่กล่าวถึง หรืออ้างอิง สิ่งที่มาก่อน หรือตามมาจากหลังตัว TEXT ที่นำมาวิเคราะห์ที่ผู้เข้าร่วมการสื่อสาร ได้พิจารณาว่าเป็นส่วนหนึ่งของวาทกรรมนี้
6. INTERTEXT คือวาทกรรมนั้นเกิดจาก การมีประสบการณ์ร่วมกับตัว TEXT ที่ผู้ร่วมการสื่อสารรับรู้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของวาทกรรมอื่นอื่น แต่มีความสัมพันธ์กับตัว TEXT ที่ต้องการศึกษาตัว TEXT อันมีผลต่อการตีความ
7. PARTICIPATION คือความต้องการของผู้ร่วมทำการสื่อสาร ที่ต้องการมีส่วนร่วมในวาทกรรม รวมทั้งความเชื่อ ความรู้ และทัศนคติ ที่มีต่อวาทกรรมนั้นๆ
8. FUNCTION คือ หน้าที่ของวาทกรรมนั้น ทำหน้าที่อะไร

การวิเคราะห์ตามแนวคิดเรื่องวาทกรรมนี้ สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ดียิ่ง ใน การวิเคราะห์เนื้อหาที่น่าสนใจในทฤษฎีวาทกรรม สำหรับการวิเคราะห์ทางด้านผู้ส่งสารในการสร้างวาทกรรมนั้น (MARGARET WETHERELL AND JONATHAN POTTER อ้างถึงใน วิไล สมพันธ์ , 2536) ได้กล่าวถึงการวิเคราะห์วาทกรรม (DISCOURSE ANALYSIS) ว่าภาษาพูดที่ใช้ในการสนทนาจะต้องมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้ คือ

1. INTERPRETATIVE REPERTOIRE คือประเด็นที่ใช้ในการตีความ เป็นหน่วยสรุปของรูปแบบที่ปรากฏ อยู่ในเนื้อหาที่ถูกนำมาใช้ในวาทกรรม ประเด็นเรื่องสำหรับการตีความ การปฏิบัติวาทกรรมระหว่างผู้ส่งสาร และผู้รับสาร จะต้องมีความรู้สะสมดั้งเดิม (STOCK

KNOWLEDGE) ของเรื่องที่ใช้ในการตีความด้วย ทำให้เกิดการรับรู้ระหว่างผู้ส่ง-ผู้รับสาร

2. CONSTRUCTION คือการสร้างสรรคภาษา เพื่อจุดมุ่งหมายและบรรลุผลตามที่ผู้ส่งสารต้องการ การศึกษา CONSTRUCTION ทำให้ทราบถึงการเลือกใช้ภาษาของผู้ส่งสาร แนวคิดนี้แสดงให้เห็นว่า วาทกรรมเป็นเรื่องของการกระทำบางอย่าง เพื่อหวังผลในทางปฏิบัติ นั่นก็คือ วาทกรรมเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นจากความเป็นจริงที่มีชีวิต (REAL LIFE)

3. VARIATION คือวิธีการใช้ภาษาที่จะนำไประบุว่า วาทกรรมทำหน้าที่อะไร (FUNCTION) เป็นตัวแปรที่แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างการพูดกับการกระทำ โดยศึกษาจากเหตุการณ์ กลุ่มสังคม นโยบายหรือบุคลิกภาพ อาจจะถูกอธิบายได้หลายลักษณะ เมื่อหน้าที่ของวาทกรรมนั้นเปลี่ยนไป

4. FUNCTION คือวาทกรรมนั้นๆ ทำหน้าที่ในการอธิบายเหตุการณ์ ให้ผู้ฟังได้รับรู้ว่า เกิดอะไรขึ้น แต่อาจจะเป็นเรื่องยากที่จะเข้าใจได้โดยตรง เพราะว่าหน้าที่ของวาทกรรมนี้ จะไม่มีการบอกโดยตรง เช่น การอ้างถึงหรือความพยายามหาเหตุผล ให้เกิดความน่าเชื่อถือ หรือ การเสนอแนะผลต่อเนื่อง ที่อาจเกิดขึ้นต่อไปได้

การนำแนวคิดเรื่องวาทกรรมมาใช้ในการวิจัยนี้ เพื่อให้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ถึงเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตประจำวัน - จนสามารถจับประเด็นเพื่อการนำเสนอได้อย่างเด่นชัด และอาจนำแนวคิดเรื่องวาทกรรมนี้มาเป็นแนวทางในการศึกษาถึงกลวิธีการสร้างสรรค์อันเป็นที่มาของเนื้อหาของละครวิทยุอีกด้วย

3 แนวคิดเรื่องวิถีชีวิตประจำวัน

การวิเคราะห์วาทกรรมที่แสดงถึงวิถีชีวิตประจำวันในละครวิทยุ นั้น แนวคิดเรื่องวิถีชีวิตประจำวัน มีบทบาทสำคัญ ที่จะเป็กรอบของการศึกษาวิเคราะห์ถึง รูปแบบวิถีชีวิตประจำวัน ที่หยิบยกจากเนื้อหาในส่วนต่างๆ ของละครวิทยุที่ใช้เป็นกรณีศึกษา เพื่อนำมาอธิบายให้เห็นถึงลักษณะของวิถีชีวิตประจำวันในรูปแบบต่างๆที่ปรากฏจากวาทกรรม

เสฐียรโกเศศ (2516) ได้กล่าวถึงเรื่องของวิถีชีวิต ที่อยู่ในความหมายของคำว่า วัฒนธรรม จากหนังสือที่กล่าวถึง วัฒนธรรม ประเพณีต่างๆของไทย ไว้ว่า...

"วัฒนธรรม คือวิถี หรือดำเนินแห่งชีวิตของชุมชนชนหมู่หนึ่ง ซึ่งอยู่รวมกันในที่หนึ่ง หรือประเทศหนึ่งโดยเฉพาะ" ยกตัวอย่างของชนชาวไทย แห่งประเทศไทย ก็คือวิถีแห่งชีวิตของไทย ในลักษณะที่รวมกัน ณ ที่หนึ่ง คือ ประเทศไทย ถ้าแยกย่อยจากประเทศออกเป็นท้องถิ่น ก็มีรรณภาพายเป็นทำนองเดียวกัน เพราะฉะนั้นจะเห็นได้ว่า วัฒนธรรมในที่นี้ เฟ่งถึงถึง ความเป็นอยู่ของคนในส่วนรวม ไม่ใช่เฉพาะเอกชน หรือคนๆเดียว....

หากจับประเด็นของ วิถีชีวิต ที่มี ความหมายเชื่อมโยงถึงคำว่าวัฒนธรรม ดังข้อมูลที่น่ามาอ้างอิงแล้วนั้น ความหมายของวิถีชีวิต ที่ปรากฏในละครวิทยุ ก็เปรียบเสมือนการศึกษาวัฒนธรรมทางสังคมของตัวละคร หรือการมองภาพรวมของการดำเนินชีวิต ของตัวละครเรื่อง "เกิดเป็นผู้ชาย" ที่เปรียบดังชุมชน ซึ่งอยู่รวมกันในที่หนึ่งโดยเฉพาะ ตามความหมายของการศึกษา เรื่องวัฒนธรรม

นอกจากนั้น เสฐียรโกเศศ ยังได้บอกถึงความแตกต่าง ของวิถีชีวิต ของคนและสัตว์ที่แตกต่างกัน อันเป็นที่มาของวัฒนธรรม ในชุมชนมนุษย์ อันเป็นที่มาของการได้ทราบถึง ประเด็นที่จะนำมาใช้ในการศึกษา ถึงวิถีชีวิตประจำวันไว้ว่า... สิ่งทั้งหลายที่มนุษย์สร้างหรือปรับปรุงจากธรรมชาติขึ้นได้ ก็เพราะมีใจเป็นตัวการ เมื่อใจคิดใจรู้สึก และใจเชื่ออย่างใด ก็ดำเนินชีวิตไปตามพื้นเพของใจกำหนดไว้ให้...แต่เราจะรู้เรื่องของใจโดยตรงไม่ได้ เพราะใจเป็นนามธรรมไม่มีตัวตน ถ้าใจไม่แสดงออกให้เห็นเป็นรูปธรรม เราก็ไม่สามารถจะศึกษาได้ สิ่งที่ใจแสดงออกให้เห็นคือ

1. พฤติกรรมสังคม (SOCIAL BEHAVIOUR) ได้แก่ กิริยาอาการ และท่าทีที่มนุษย์แสดงออกเป็นนิสัย ความเคยชิน เมื่อจะทำอะไร ประพฤติอย่างไร ก็มีกิริยาอาการแสดงออกเป็นอย่างเดียวกันในสังคม และรวมทั้งที่รู้จักใช้สิ่งซึ่งสร้าง หรือทำขึ้นนี้ได้ด้วย เช่น ชาวไทยเมื่อนั่งกับพื้น ฟังพระเทศน์ ก็นั่งพับเพียบ อย่างนี้เป็นต้น ก็เรียกว่าเป็นพฤติกรรมสังคมของคนไทย เมื่อปกอผลไม้ก็ถ่อมมือเอาคมออก ผิดกับพฤติกรรมของชนชาติอื่นกลางพวก ซึ่งเอาคมมือเข้าหาตัว ดังนั้นเป็นต้น

2. วาจาและท่าทางเมื่อพูด

3. กิจกรรม (ACTIVITY) คือความไม่อยู่นิ่ง ในอันที่จะประกอบการทำงาน การเล่น หรือ การกระทำใดๆ และรวมทั้ง

4. ผลเกิดจากกิจกรรม อันเป็นผลิตรกรรมของมนุษย์ เช่น บ้านเรือน เรือกสวนไ้ร่นา เรือแพนาวา เครื่องใช้ไม้สอย ผ้าผ่อนท่อนสไบ และอะไรอื่นอีกมากมาย...

นอกจากนั้น เสฐียรโกเศศ (2515) ยังได้กล่าวอ้างถึง ความจำเป็นของสิ่งที่กล่าวมาข้างต้น กับการศึกษาในเรื่องของวิถีชีวิตไว้ว่า...วิถีชีวิตของมนุษย์ในหมู่คณะใด เรามองเห็นโดยตรงไม่ได้ จะเห็นได้ก็ที่พฤติกรรม ภาษา และกิจกรรมของสังคมเท่านั้น....

ดังนั้น หากสรุปถึงสิ่งที่จะนำมาเป็นแนวทางของการศึกษา ถึงวิถีชีวิตประจำวัน ในละครวิทยุ โดยอ้างอิงจากการศึกษานิยามของวัฒนธรรม อันเป็นวิถีชีวิต ดังที่กล่าวมาข้างต้น และด้วยข้อจำกัดของสื่อละครวิทยุ จึงขอสรุปเป็นแนวคิด ในการศึกษาถึงลักษณะวิถีชีวิตประจำวันของตัวละคร ในโลกของละครวิทยุได้ ดังนี้....

1. การศึกษาถึงพฤติกรรมสังคม และกิจกรรมอันเป็นวิถีชีวิตประจำวันของตัวละครนั้น ศึกษาจาก สิ่งที่ตัวละครต่างประพฤติดปฏิบัติ ไปในทิศทางเดียวกัน โดยสิ่งที่ตัวละครปฏิบัติให้เห็นเด่นชัดทางวาทกรรมดังกล่าว รวมทั้งการงาน การเล่น อันเป็นการกระทำที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของตัวละคร

2. การศึกษาถึงวาจาและท่าทางของตัวละคร ศึกษาจากวาทกรรมอันเป็นลักษณะการสื่อสารระหว่างกันของตัวละคร ด้วยการเจรจา โดยการมองภาพรวมถึงลักษณะหรือรูปแบบของภาษาที่ตัวละครทุกคนต่างใช้สื่อสารระหว่างกัน

3. ผลิตรกรรมของตัวละคร คือการศึกษาทางด้านวัตถุ ที่ตัวละครแสดงออกทางวาทกรรมว่าเกี่ยวข้องกับการค้าเนนชีวิตประจำวัน

การนำข้อสรุปของแนวคิดเรื่องลักษณะวิถีชีวิตประจำวัน มาเป็นแนวทางสำหรับการวิเคราะห์วาทกรรมที่เกิดขึ้นนี้ จะทำให้รู้ว่า ในวิถีชีวิตประจำวันของตัวละครในละครเรื่อง "เกิด

เป็นผู้ชาย" นี้ ตัวละครเขาพูดกันอย่างไร เขาปฏิบัติตัวอย่างไร และเขาเกี่ยวข้องกับอะไร ในวิถีชีวิตประจำวัน

สรุปการนำแนวคิดและทฤษฎีมาใช้กับงานวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง วิถีชีวิตประจำวันของ ที่แสดงออกทางวาทกรรม ทางละครวิทยุ คณะ"เกศทิพย์" พ.ศ.2536 นั้น สามารถสรุปการใช้ประโยชน์จากการนำแนวคิดและทฤษฎี ทั้ง 3 ข้อ ที่นำมาเป็นกรอบในการศึกษาวิเคราะห์ ดังนี้

1. การวิเคราะห์เนื้อหา แนวคิดเรื่องลักษณะโครงสร้างและเนื้อหาของละครวิทยุ แนวคิดเรื่องวาทกรรม และแนวคิดเรื่องวิถีชีวิตประจำวัน จะเป็นแนวทางในการศึกษา ในเรื่องของลักษณะของโครงสร้างและเนื้อหาของละครวิทยุที่นำเสนอของคณะเกศทิพย์ ที่สามารถสร้างความนิยมให้กับผู้ฟัง อันมีลักษณะที่เป็นไปในทางเดียว กับละครวิทยุที่นำมาใช้เป็นกรณีศึกษา และวาทกรรมที่สื่อความหมาย ถึงลักษณะวิถีชีวิตประจำวันของตัวละคร ว่ามีรูปแบบใด ที่สมควรหยิบยกมาศึกษาวิเคราะห์

2. การวิเคราะห์ผู้ส่งสาร แนวคิดเรื่องลักษณะโครงสร้างและเนื้อหาของละครวิทยุ และแนวคิดเรื่องวาทกรรม จะสามารถใช้เป็นแนวทางในการศึกษาได้ถึงกลวิธีการสร้างสรรค์ของผู้ส่งสาร ว่ามีวิธีการอย่างไรในการสร้างสรรค์ละครวิทยุ ให้ผู้รับสารเกิดความพึงพอใจ และติดตามรับฟัง

ข้อสรุปของการนำแนวคิดดังกล่าวมานี้ มาเป็นแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์ ก็เพื่อให้ได้รับคำตอบที่ต้องการของการวิจัยว่า ลักษณะวิถีชีวิตประจำวันในละครวิทยุ นั้นเป็นอย่างไร และละครวิทยุที่สามารถสร้างความพึงพอใจ ให้เกิดความนิยมติดตามฟังนั้น เขามีกลวิธีในการคิดสร้างสรรค์ละครวิทยุอย่างไร อันเป็นผลสรุปที่น่าเสนอในงานวิจัยฉบับนี้